

Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

- 1. Поняття та загальна характеристика правопорушень, групи даних правопорушень.
- 2. Порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст.286 КК).
- Незаконне заволодіння транспортним засобом (ст.289 КК).

Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки руху та експлуатації транспорту передбачена розділом **XI Особливої частини**

КК (статті 276-292).

Регулювання відносин у транспортній сфері здійснюється й іншими Кодексами України (наприклад, Кодекс торговельного мореплавства України, Водний кодекс України, Повітряний кодекс України; Законами України (наприклад, Закон України “Про транспорт” від 10 листопада 1994 р., Закон України “Про залізничний транспорт” від 4 липня 1996 р., Закон України “Про автомобільний транспорт” від 5 квітня 2001 р., Закон України “Про трубопровідний транспорт” від 15 травня 1996 р.,

Закон України “Про дорожній рух” ■

Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту – це передбачені законом про кримінальну відповідальність суспільно небезпечні діяння, що посягають на суспільні відносини, які забезпечують безпеку руху та експлуатації залізничного, повітряного, водного, автомобільного, міського електричного, а також магістрального трубопроводного транспорту.

- **Родовим об'єктом** правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту є суспільні відносини, які покликані забезпечувати безпеку руху та експлуатацію різних видів транспорту.
- **Додатковим безпосереднім об'єктом** даних правопорушень може виступати життя і здоров'я особи, власність.
- *Предметом* кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту можуть бути: транспортні засоби, шляхи сполучення, споруди на них, транспортні комунікації, вокзали, засоби зв'язку, сигналізації, автоматизації, що забезпечують безпеку руху транспортних засобів.

Всі правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту можна поділити на три види (групи):

- 1) *правопорушення проти встановленого порядку водіння транспорту (ст.ст. 276, 276¹, 278, 281, 286, 289 КК);*
- 2) *правопорушення проти встановленого порядку забезпечення функціонування транспорту (ст.ст. 277, 279, 280, 282, 283, 287, 288, 290, 291, 292 КК);*
- 3) *правопорушення проти встановленого порядку поведінки на водних шляхах (ст.ст. 284 та 285 КК).*

Порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст.286 КК).

- **Основним безпосереднім об'єктом** правопорушення є безпека руху і експлуатації автомобільного транспорту.
- **Додатковим обов'язковим об'єктом** даного правопорушення може виступати життя і здоров'я особи.
- Предметом злочину є механічні транспортні засоби, тобто транспортний засіб, що приводиться в рух з допомогою двигуна. Цей термін поширюється на трактори, самохідні машини і механізми, а також тролейбуси та транспортні засоби з електродвигуном потужністю понад 3 кВт.
- До транспортних засобів, зокрема, належать: усі види автобусів; усі види автомобілів, у тому числі спеціальних і спеціалізованих (наприклад, санітарні, пожежні, спортивні й поливальні, автокрани, навантажувачі); трактори – самохідні машини (колісні або на гусеничному ході), призначені для перевезення вантажів чи виконання сільськогосподарських, будівельних, лісових та інших робіт;

самохідні машини, призначені для виконання сільськогосподарських, дорожніх, будівельних, меліоративних і лісових робіт, – комбайни,

грейдери, бульдозери, екскаватори, крани та ін.; міський електротранспорт – трамваї і тролейбуси, в тому числі пасажирські,

вантажні, ремонтні, спеціального обслуговування, колієукладачі; мотоцикли, зокрема дорожні, спортивні, спеціального призначення, з боковим причепом або без нього; моторолери, мотоколяски й інші механічні транспортні засоби, дозволена максимальна маса яких не перевищує 400 кг; інші механічні транспортні засоби – всюдиходи,

аеросани, амфібії тощо; а також причепа.

Не є транспортними засобами рухомий склад метрополітену, фунікулера та інших видів залізниць (пасажирські й вантажні потяги, локомотиви,

дрезини тощо)

Об'єктивна сторона включає три обов'язкові ознаки:

- 1) *порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту;*
- 2) *наслідки у вигляді заподіяння потерпілому середньої тяжкості тілесних ушкоджень (ч. 1), тяжких тілесних ушкоджень або смерть потерпілого (ч. 2), спричинення загибелі кількох осіб (ч. 3);*
- 3) *причиновий зв'язок між порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту і настанням наслідків, зазначених у диспозиції статті.*

Склад правопорушення є матеріальним.

Суб'єктом правопорушення є фізична осудна особа, що досягла 16-річного віку, яка керує транспортним засобом, незалежно від того, чи має вона на це право. За певних умов до відповідальності за цими статтями може бути притягнута особа, яка навчає водінню іншу особу і перебуває під час навчальної їзди поруч із учнем (майстер виробничого навчання, інструктор тощо).

Суб'єктивна сторона характеризується *необережною формою вини*. Сама ж дія або бездіяльність при порушенні правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту можуть бути як умисними, так і вчиненими з необережності.

Незаконне заволодіння транспортним засобом (ст.289 КК).

- **Основним безпосереднім об'єктом** правопорушення є контрольоване використання автомобільного транспорту.
- **Додатковим безпосереднім об'єктом** даного правопорушення може виступати здоров'я особи, власність.
- *Предметом* злочинного посягання можуть всі види автомобілів, трактори та інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші механічні транспортні засоби, які вказані у примітці до ст. 286 КК.

Об'єктивна сторона характеризується діями по незаконному заволодінню транспортним засобом.

Суб'єктом злочину є фізична осудна особа, що досягла 16-річного віку (ч. 1 ст. 289 КК), а за частинами 2 і 3 ст. 289 КК – 14-річного віку.

Суб'єктом злочину, передбаченого ст. 289 КК не можна визнавати осіб, які є співвласниками або законними користувачами транспортного засобу; працівників підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, котрі без належного дозволу здійснили поїздку на закріпленому за ними транспортному засобі; а також службових осіб, наділених повноваженнями щодо використання чи експлуатації транспортних засобів.

Суб'єктивна сторона характеризується *умисною формою вини*.

Мотив і мета цього злочину можуть бути різними і на кваліфікацію не впливають (користь, помста тощо).

Кваліфікуючими ознаками злочину є дії, вчинені:

Кваліфікуючими ознаками правопорушення є дії, вчинені:

- 1) повторно (тобто вчинення таких дій особою, яка раніше вчинила незаконне заволодіння транспортним засобом або злочин, передбачений ст.ст. 185, 186, 187, 189-191, 162, 410 КК);
- 2) за попередньою змовою осіб
- 3) поєднані із насильством, що не є небезпечним для життя або здоров'я потерпілого або з погрозою застосування такого насильства (заподіяння легкого тілесного ушкодження, що не призвело до короткочасного розладу здоров'я або короткочасної втрати працездатності, а також вчинення інших насильницьких дій (нанесення ударів, побоїв, обмеження чи незаконне позбавлення волі за умови, що вони не були небезпечними для життя чи здоров'я в момент заподіяння);
- 4) з проникненням у приміщення чи інше сховище (таємне чи відкрите (із застосуванням погрози чи насильства) вторгнення у приміщення чи інше сховище, у які особа не має доступу із умислом вчинення незаконного заволодіння транспортним засобом будь-яким способом.

- 5) якщо вони завдали значної матеріальної шкоди (ч. 2 ст. 289 КК);
- 6) організованою групою (поняття організованої групи визначається із врахуванням ст. 28 КК);

7) поєднані із насильством, небезпечним для життя або здоров'я потерпілого або з погрозою застосування такого насильства (заподіяння легкого тілесного ушкодження, що спричинило короточасний розлад здоров'я або короточасну втрату працездатності, середньої тяжкості або тяжкого тілесного ушкодження, а також інші насильницькі дії, які не призвели до вказаних наслідків, але були небезпечними для життя чи здоров'я в момент заподіяння. До останніх, зокрема, слід відносити насильство, що призвело до втрати свідомості чи мало характер мордування, здушення ший, застосування електроструму, зброї, спеціальних знарядь тощо);

- 8) якщо вони завдали великої матеріальної шкоди (ч. 3 ст. 289 КК).